

بيان المصحة المرسله

So Kamapiyaan a Mamamantk

al Khutbah 97

Ki: Alim, Hassanor M. Alapa

al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
 أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا, وَأَشْهَدُ أَلَّا
 إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ, اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
 وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
 يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:

فِياعِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ
 عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة 31)

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastānuhu wa nastagfiruh, wa
 na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu
 falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa
 ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna
 Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā
 Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahbihi wa
 manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman
 tabī'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn (al Baqarah 31).

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh ﷺ,
 bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni

tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh ﷻ phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh ﷻ, na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa iyan a phakatoro' on.

Aya oriyen oto na:

Na so bandingan ko Kamapiyaan a lankap na di dn mipndaraynon ko kaoyagoyag ko doniya o Muslim sabap sa tanto a mablang so darpa' iyan a go so rarad iyan ko kaoyagoyag a aya phakaimpit on na so manga ulama ko kathamani ko manga ropaan iyan a go so blangan iyan, sa kna' o ba langowan a taw na phakakokom sa so isa a nganin na kamapiyaan odi na kabinasaan.

So *Maslahah* ko maana niyan ko basa – sa datar o kiaomaa on ko manga kitab a *al Maajim* na skaniyan na sopaka o kabinasa (*Mafsadah*). A skaniyan so phakambowat ko galbk a phakasogo' sa kamapiyaan. Sa miatharo' a; Mialay o dato so kamapiyaan sankoto, aya maana niyan na matatago' on so kathagompiya.

Sii pman ko maana niyan ko *Istilah* a kitab a pd ko manga *Fuqaha* a go so manga *Usuli*, na inosay ran sa manga osayan a madakl a aya khibgay niyan a maana ko katimo' iyan na so kamapiyaan, sii ko *Istilah* iran na pnggolalan ko dow a maana:

So paganay ron na *Majaz* (so kapakalampasa ko maana ko isa a maana sabap ko kaadn o karina sa kna' o ba aya bantak na so maana a inibgay) a skaniyan so sabap a khiokit ko kisampay ko kamapiyaan.

So ika dow a: na maana a thitho (*Haqiqi*) a skaniyan so lawas o misasabap a so mitotompok ko galbk a pd sa kamapiyaan a go gona, sa aya ipmbtho ron na mapiya (*laddah*) a go gona (*Naf'*) odi na mapiya (*khayr*) odi' na *al Hasanah*, sii ko okit o kapakanggolalana on ko basa.

Sabnar a lomiankap sii ko Qur'an so kiaosara ko katharo' a *al Hasanat* sii ko manga kamapiyaan, a go so *as Sayyi'at* sii ko manga kabinasaan. **“Sa taw a mioma niyan so mapiya (al Hasanah) na bagian iyan so sapolo' a manga datar iyan, na sataw a mioma niyan so marata' (as Sayyi'ah) na di mbalasan inonta bo a datar iyan (a satiman)”**.

Giyanka'i a kamapiyaan a misasarta' ko galbk na di skaniyan pagilayin sii ko kitab sa sabap ko kababaloy niyan a mapiya a makaaayon ko baya' a ginawa o manga taw a phakaparoli ko manga kabaya' iran a barandiya,

ka kagiya so manga kabaya' na mbidabida', na so manga baya' a ginawa na giimakazosopaka', na so kitab na di phangalimbabaan ko manga kabaya' o manga ginawa o manosiya sabap ko madadalm roo a pd sa kabinasa a marayag. Pitharo' o Allāh a: **Opama ka inonoti o Bnar so manga baya' a ginawa iran na disomala a mabinasa so manga langit a go so doniya a go so madadalm on.** Sa aya mapiya na so piakapiya o Kitab mapiya marata' a kapipikira on o manga taw, na aya marata' na so piakarata' iyan, mapiya aya kapipikira on o manga taw na mapiya.

Sa so Kitab na aya phagilayin iyan ko kamapiyaan na so kapakatindg o doniya sa pantag sa kisampay ko *Akhirat*, sa aya maana niyan na piakanggolalan o Kitab sa pantag sa kaator o btad o doniya sa karn o kapanalimbot a go so kapamaba' a go so kapatong o manga ginawa sa marn so kasasanka' iyan sa katagoan sa tamana' so manga kabaya' iyan.

Sa giyanan i diyanka' a piagayonayonan o manga Ulama. Sa so Kitab ko kiapakanggolalana niyan ko sogoan iyan na pndiyankaan iyan so manga galbk sii ko btad o phakambowat on a onga odi' na rarad sii ko ginawa niyan. Sa so adn a kamapiyaan on na piakay niyan odi na inisogo' iyan, na so adn a kabinasa on na inisapar iyan a go piakipananggilaan iyan, na sii ko kapndiyankaa niyan ko gona a go so kabinasa na aya phagilayin iyan na so kamapiyaan o diamong kna' o ba so pizakatawan, ka khasalak a so galbk a khisampay ko kamapiyaan a lankap na phakabinasa ko pizakatawan ka datar o manga siksa' a khasakitan iyan so taw a khatanaan iyan ogaid na khibgay niyan ko kaphagingd so kamapiyaan, na so kinisogoon iyan on na kna' o ba kagiya adn a khabinasaan iyan ogaid na kagiya adn a kamapiyaan on o kalankapan a skaniyan i bantak ko kiapakanggolalana on o kitab.

Go adn a masa a so galbk a khiokit ko kabinasa na phakanggay a gona ko sabaad ko pizakatawan ka datar o *Riba* a go so kanggasab a go so kazina a go so kainom sa pakabrg a so gii ron galbk na pkhapiyaan on, ogaid na so rarad iyan na phakabinasa ko kaphagingd na sabap roo na inisapar o Kitab sabap ko kaphakatonay niyan sa kabinasa ko kalankapan.

Na so taw a phamatiyaan iyan so pkhitana sankai' a kaoyagoyag a pd sa manga galbk na da' a khatoon iyan on a satiman bo' a ba phakatonay sa gona a linang odi na kabinasa a linang, ogaid na langowan a galbk na mitotompok on so rarad a mapiya a go so kabinasa, na so kokoman na aya pkhowaan iyan na so kalaan on, sa so aya mala' on na so kaphakanggay a gona na kinowa niyan, na so aya kalaan on na so kaphakabinasa niyan na inisapar iyan.

Aya makatotoro' roo na so katharo' o Allāh a: ***Ipagiza iran rka (hay Mohammad) so makapantag ko pakabrg a go so kandarnt na tharo' anka a katatagoan oto sa dosa a mala' a go manga gona o manga taw na so dosa on na mala' a di so gona on.*** Na sa taw a phlolobaan iyan so minioma o *Shari'ah* a pd sa manga kokoman na khatoon iyan a da' a inisapar iyan a rowar ko mabagr so kaphakabinasa niyan na so salakaw roo na adn oto a isosogo' odi na papakayin. Sa datar oto a khapayag on a mataan a so manga titayan na da niyan zakntala so manga kokoman o langowan a manga galbk a so khitana sankā'i a kaoyagoyag sa taman sa kapaninggaposan o doniya a skaniyan i masa a katatamanan sii sankā'i a *Shari'ah* ogiad na ginintas iyan so manga kokoman o manga galbk a so di phagalín so manga kamapiyaan iyan a go di makapmbidabida' ko giikapakambidabida' o manga masa a go so manga adat.

Phoon sii na da niyan langon marankom sa ba pizagintas so manga kamapiyaan o manga taw sa kalangolangon iyan ko kiatarimaa on a go so kiailanga on, ogaid na miakaoma so manga titayan iyan sa tiarima' iyan so sabaad a manga kamapiyaan sa inisogo' iyan so kaparoliya ko manga sabap iyan, a go inilang iyan so sabagi' on sa inisapar iyan so kanggalbka ko khasabapan on, sa aya khalamba' ko oriyán oto na so pkhaadn ko manga taw a da mapayag sa bathk sa aya bo' a kiarinayaga on na minggolalan sa matitimbl, sa pitharo' o Allāh a:

Ipagiza iran rka (hay Mohammad) o antonaa i Hialal kiran? Na tharo' anka a hialal rkano so manga pipiya. Go pitharo' iyan ko kiphropaan iyan ko Rasūlullāh ﷺ a: ***P'halaln iyan kiran so manga soti, a go p'haramn iyan kiran so manga rarata, a go phokasn iyan kiran so mapnd iran a go so manga patong a so misasanggolay kiran.*** Go pitharo' o Allāh a: ***Mataan a so Allah na ipzogo' iyan so kapaginontolan a go so kaphiyapiya a go so kabgi ko manga dadazg a go ipzapar iyan so piakasingay kandarowaka' a go so marata' a go so kapamaba'.*** Go pitharo' iyan a: ***Go da' a inadn rkano sii ko agama a pd sa margn.*** Go so katharo' iyan a: ***Aya kabaya' o Allah rkano na so malbod, sa di niyan rkano khabayaan so margn.*** Go so katharo' iyan a: ***Inonta bo' so miatgl kano ron (o kamotowan).***

Go pitharo' o Rasūl ﷺ ko dowā kataw a *Sahabah* a siogo' iyan ko sabaad a manga katampar a: ***Piblbod kano sa di khano phamakargn, pangoyat kano sa di khano phamogaw.*** Go pitharo' iyan a: ***Da dn pakazamilia ko dowā a btad inonta bo' a piliin iyan so malbod on amay ka da mabaloy a dosa.***

Phoon sii na kharinayag rkitano so pagn's o kiapakanggolalana ko kapagijtihad sii sank'a'i a *Shari'ah* a kaposan o manga kitaban, sa aya galbk o *Mujtahid* ko manga btad a tomirn on so manga titayan ko kazakntala ko manga kokoman iyan na so kaploba iyan ko kokoman o Allāh na so khato'on iyan on a saginda ko inaloy ron o titayan na itompok iyan on sa nggolalan sa *Qiyas*, na amay ka da' a matoon iyan a saginda na aya osarn iyan na so manga onayan o *Shari'ah* a go so manga poonan iyan a so kapakakokoma ko manga kamapiyaan a skaniyan so manga onga o manga galbk a go so mitotompok on a pd sa onga sa aya tagota'o niyan na so manga okit o Kitab ko kapkhokom iyan, na so aya mala' na so kaphakanggay niyan a gona na masarabantang sa pikir iyan so kiapakaya on o kitab, sa datar oto so kapato'a on ko btad o phakabinasa.

Na giyanka'i a soson na giyanan i bithowan o manga *Ulama* sa *manga kamapiyaan a mamantk (Masalih Mursalah)*, sa aya kinibthon on sankanan a ngaran na kagiya piakapamantk skaniyan sa da aloya o kitab so kiakowaa on a go so kiailanga on sa ba nggolalan sa titayan.

SO KIAMBAGIBAGI' O MASALIH MURSALAH

Mimbagi' so *Masalih* sa tlo soson: (1) Kamapiyaan a tiarima' o kitab (*Masalih Mu'tabarah*) a go (2) kamapiyaan a inilang o kitab (*Masalih Mulgah*) a go (3) kamapiyaan a pakapamamantkn (*Masalih Mursalah*).

Sa giyanka'i a kiambagibagi' na skaniyan i makaaayon ko kapphayaga ko manga sabap o kokoman (*Ta'lil al Ahkam*) sa nggolalan sa manga kamapiyaan, sa datar o kiapakaoma niyan ko kapkhowa sa sabap o Qur'an a go so Sunnah a go so okit o manga *Sahabah* a go so miakaoma ko oriyen iran a pd ko manga *Imam* a go so manga *Fuqaha*. Sa miaosay tano to ko kiandirogoda tano ko kapmbaloya a sabap ko *Hikmah* a go so *Maslahah*.

Na so pman so okit o manga *Usuli* a so pmbalowin iran a sabap so manga roapaan a mapayag a phagimpit ko kokoman a go so manga kamapiyaan (*Masalih*) na bialoy ran so kapmbagi'a ko manga ropaan sa pitharo' iran a: So ropaan a domadait (wasf munasib) ko kokoman a so khaparo a mabaloy a sabap (illah) na adn oto a khabaloy a khatarima' sa misabap ko dalil a pd ko manga dalil ka datar o kaadn on o pakaasal a mattndo' a ron piakambowat o kitab so kokoman, odi' na mabaloy a inilang sabap ko dalil a pd ko manga dalil, odi' na mabaloy a pakapamamantkn a ttrnan da' a dalil sa kiakowaa on na da pman a dalil sa kiailanga on, sa aya ipmbtho' iran on na so domadait a mamamantk (*al Munasib al Mursal*). Sa giyanka'i a osayan tano na di tano mikoyapt ko manga ingaran ko diyanka' a kikokoyapt tano ko kapphayaga tano ko manga tindg o manga

Ulama ko kakhpiti sanká'i soston a go so kakhowaa on a dalil sii ko manga kokoman a kitab ko oriyán o kapakarínayaga ko kiazosonan o manga kamapiyaan (*Maslahah*).

So Soston a paganay: So manga kamapiyaan a kinowa o Kitab (*Masalih Mu'tabarah*) skaniyan so miakatindg so manga dalil a kitab a mattndo' sii ko kiasiyapa on a go so kiatarimaa on. Sa giyanan na khapakay so kabaloy niyan a sabap sa kiaopakatan a go phakatana' so kokoman iyan sii ko salakaw ko darpa' o titayan. Sa giyankanan a soston na mararankom iyan so langowan a kamapiyaan a so miakaoma so manga kokoman a kitab sa pantag sa kapmataani ron mlagid o skaniyan na *Dharurah* (dimipndaraynon) a skaniyan so mapangingindaw sa pantag sa kapakatindg o kaoyagoyag o manga manosiya sa opama ka mabinasa langon odi na so sabagi on na mabinasa so atoran o kaoyagoyag iran sa mlangkap kiran so kasagala, a matitins oto ko kasiyapa ko Agama (*din*) a go so ginawa (*nafs*) a go so Akal (*aql*) a go so Tamok (*mal*) a go so moriataw (*nasl*). Odi na mabaloy a mapangingindaw (*Hajjiyyah*) a skaniyan so maphakalbod iyan ko manga taw so kaoyagoyag iran a go kharn iyan kiran so margn, sa o mabinasa langon odi na so sabagi' on na khitaloga siran ko margn sa di khabinasa so atoran o kaoyagoyag iran. Sa aya matatago' on na so kakhalbodi kiran a go so kaphakakhapi kiran ko manga rrgn.

Odi' na maadn a parahiyasan a ikataid (*tahsiniyyah*) a skaniyan so maphakapiya niyan so kaoyagoyag iran a go khatarotop iyan sa da' a khaadn ko kada' iyan a kabinasa ko atoran o kaoyagoyag iran a go da' a margn a khisogat kiran ogaid na so kaoyagoyag iran na di mapiya a go di matanos. A skaniyan oto na phagndod ko katimbl iyan ko kapiya o paparangayan a go so kasakaw o manga adat. Sa so kaphamagosaya on na sii ko bandingan a so manga antap o Kitab, sa aya bo' a pagalowin tano sii na so sabaad a manga ibarat iyan.

So kasiyapa ko Agama, na piakanggolalan o kitab ko kakhamataani ron so *Jihad* sa lalan ko Allāh a go so kabono'a ko *Murtad* (so taw a miawa ko agama Islam). Na so kapaliharaa ko ginawa na piakanggolalan o kitab so kiaharama ko kapamono' a go so kiawajib o Kitas ko miakapatay, a go piakay so kakan sa haram amay ka phatay so manosiya ka siyap ko ginawa niyan.

So kasiyapa ko Akal na inisapar o kitab so kainom sa pakabrg a go so langowan a phakabinasa ko pamikiran, sa inadn iyan so siksa' o manga taw a phaginom sa pakabrg ka an mapalihara so akal o manosiya.

Na so kiapaliharaa niyan ko tamok na inispar iyan so kapaman'khaw a go so *Riba* a go so kanggagasab, sa photolan iyan sa lima so taw a pan'khawn iyan so tamok o salakaw ron ka siyap sankanan a tamok, a go khaako o taw so kabayadi ko tamok a binasaan iyan a rk o salakaw ron.

Na so kasiyapa ko Moriataw na inisapar iyan so kazina a go ziksaan iyan so taw a nggalbk on ka siyap ko moriataw o ba makazaozaog so bangnsa.

So Soson a ika dow: So manga kamapiyaan a inilang o kitab (*Masalih Mulgah*) skaniyan so miakatindg so manga dalil a kitab a mattndo' sii ko da niyan on kakowaa. Sa giyangka'i a datara'i na di khapakay a kowaan a sabap a go di ron maphanagombalay so kokoman.

Sa datar o kiatharo'a tano ron sa onaan a so Kitab na da niyan ilanga so kamapiyaan sa kagiya skaniyan na kamapiyaan ogaid na sabap ko misasaog on a pd sa kabinasa a aya on makalalawan odi' na so kakowaa ko kamapiyaan a salakaw a mala' a di skaniyan i gona.

Aya ibarat iyan na so kathapapay ko rido'ay na mapiya pn adn a kamapiyaan on a skaniyan so kakhasiyap o manga ginawa ko kabono'a on ogaid na so Kitab na inilang iyan sa inisogo' iyan so kapakithidawa' ko rido'ay ka an kamataani so kamapiyaan a mala' a skaniyan so kapalihara o kapakatitindg o Pagtaw a Islam sa masiyap so maratobat iyan a go so andisan iyan.

Go pd roo so kamapiyaan a siniyap o *Yahya bin Yahya* a mala' a *Faqih* sa *Andalus* ko inibgay niyan a kokoman ko isa ko manga Dato roo a mimbabangonan sa walay ko dawndaw ko *Ramadhan* sa aya inipaliyogat iyan on na so kaphowasa sa dow a olan a mananayon, na gowani a sankaan o manga pd a *Fuqaha* o ino niyan da iftaan so kpit o *Imam* iyan a so *Malik* a so kapzamili' ko kapmaradika' a go so kaphowasa a go so kapagana sa miskin? Na aya smbag iyan na: Opama ka lka'i tano ron so pinto na phakalbod on a kanggolawlaa niyan on pharoman sa oman gawii na giimmaradika' sa oripn, sa aya inibgay niyan on a kokoman na so margn on ka an iyan di khakasowi pharoman.

Aya kiaimolngan iyan na so *Kaffarah* (kiparat) na piakanggolalan sa pantag sa rasng (*zajr*) na aya pinili' iyan na so margn sankoto a manga kasalaan ka an iyan di kapmbabalingani pharoman a giyoto na kamapiyaan, ogaid na so Kitab na inilang iyan anka'i a kamapiyaan sa inwajib iyan so kiparat sa bontal a kapzamilian so tlo btad sa giyoto i kiasabota on o *Imam Malik*, odi' na so kapakathondotondoga on ko kakhaona o kapmaradika' na go bo so kapamowasa, na go bo so

kapamagana sa miskin sa giyoto i kiasabota on o salakaw ron a skaniyan i rinayagan o Hadith a miakambowat ko sakataw a *Arab*.

Giyoto na kagiya apiya adn a matatago' ko kapamowasa a margn a go rasng ko taw a zopakn iyan so kasasakawa ko olanolan a *Ramadhan*, ogaid na so kapmaradika' na btad a inipangoyat o Kitab ka kagiya matatago' on so kaphakamaradika' o manga oripn a go so kaphakandod o kamamaradika' sii kiran, na so mambo' so kapakakana ko nm polo a miskin na khaloagan siran ko kasasagad kiran o margn a palaya dn oto katatagoan sa kamapiyaan a makamomoayan a kapnggonaan o madakl a taw, na so pman so kapamowasa na aya bo' a khabgan iyan sa gona na sakataw a manosiya, na so *Maslahah* a siniyap ankoto a *Faqih* na masosopak iyan so isa a *Maslahah* a mala' a di skaniyan a siniyap o Kitab ko kiapakanggolalana niyan ko kokoman iyan.

Sa so Rasulullah ﷺ na gowani a tharo'on iyan ko *Arab* a: Pmaradika' ka sa oripn, na gowani a payagn iyan on a di niyan khagaga na pitharo' iyan on a phowasa ka sa dow a olan a mananayon, na gowani a makargn on oto na pitharo' iyan on a pagana ka sa nm polo' a miskin, sa da niyan roo pakambidabidaa so manga taw sa piakapamantk iyan ankoto a katharo' iyan, na giyankoto a *Fatwa* ankoto a *Imam* na masosopak iyan so titayan a mapayag.

So Soson a Ika Tlo: So manga kamapiyaan a da' a dalil ko kiakowaa niyan on a go da pn a dalil ko kiailanga niyann. A skaniyan i bandingan anka'i a osayan.

Sa aya darpa' iyan na so pphamangitana' a btad a so da' a miaaloy ron a titayan a go *Ijma'* a miaona a miayag ko kokoman iyan, a go da' a saginda niyan a mattndo' a miabathk so kokoman iyan odi na kiaopakatan (*Ijma'*) a ron kitaalok sa nggolalan sa Qiyas.

SO KABABALOY O MASLAHAH MURSALAH A BAGR A DALIL

Pianothol o manga *Usuli* makapantag roo so tlo a manga kpit:

Kpit a Paganay: Skaniyan a *Masalih Mursalah* na bagr a dalil a wajib so kanggalbka on sii ko darpa iyan a go phanagombalayn on so manga kokoman.

Kpit a Ika Dowa: Skaniyan na kna' o ba bagr a dalil sa di dn khapakay so kanggalbka on. Sa so khirk sankai a pamikiran na dowa lompok. Salompok on so piakada iran so kababaloy o Qiyas a bagr a dalil sa aya bo a sanaan iran na so manga titayan a siran so pmbthowan sa *ad*

Dhahiriyyah a go so miokit ko lalan iran. Adn pman a salompok a tiarima' iran so Qiyas ogaid na sianka' iran so kanggalbka ko *Maslahah* inonta bo' o adn a matoon o *Mujtahid* a pakaasal iyan a mattdo'.

Kpit a Ika Tlo: Ginintas iyan so manga sosenan iyan, amay ka *Dharurah* (phan'gl) a maggtas a romarankom na khapakay so kanggalbka on, amay ka di na zankaan sa di khasanaan.

Sa da pagayonayon so manga katharo' o manga *Usuli* ko kibangsaan ko dow a kpit ko manga taw a mitharo' on, na so pman so kpit a ika tlo na skaniyan na pamikiran o *al Gazali* a so inaloy niyan ko kitab iyan a *al Mustasfa*. Sa aya bantak iyan ko katharo' iyan a *Dharurah* (odi manggolawla na adn a khaadn on a kabinasaan) na so kabaloy niyan a phagdod sii ko kasiyapa ko btad a di mipndaraynon a lima sosen a so miakaoma so *Shari'ah* sa pantag sa kasiyapa on a skaniyan so Agama (*din*) so ginawa (*nafs*) so akal (*aql*) so moriataw (*nasl*) so tamok (*mal*) na so kababaloy niyan a gtas na so katankda on o akal ko kapmataani sankai a kamapiyaan ko kiapakay o galbk odi na so kiaharam iyan, na so kababaloy niyan a rankom na so kabaloy o gona niyan a pagndod ko kadandan o manga Muslim.

Na amay ka kna' o ba *Dharurah* a go di mababaloy a gtas a go di rankom na di khatarima'.

Giyankanan a kpit a ika tlo ko manga sankot iyan a tlo, na khiropa niyan ankanan a sosen sa ropaan a kainotan. Sabap sa kainotan o ba adn a matoon a kamapiyaan a datar oto a ba da tarimaa o kitab, na so kamataani ron na khiliyo niyan ko goliling o *Maslahah* a *Mursalah* ka kagiya so manga dalil a madakl na tiankd iyan ankanan a sosen, sa inaloy o kadaklan ko manga *Usuli* a sii ko katago on ankanan a manga sankot na di skaniyan khapd ko ptharo'on a *Maslahah* a kazosopakaan, ka skaniyan na kiaopakatan, sabap roo na da' a mialamba on a rowar ko dow a kpit so kpit o kominowa on a go so kpit o somianka' on, sa inibangnsa o sabaad ko manga *Usuli* so katharo' ko kakhowaa ko *Masalih Mursalah* sii ko *Imam Malik* sa skaniyan bo'.

Ogaid na giyanka'i a kinibangnsa niyan na masosopak iyan so kamamasaan ko manga kpit a *Fiqhi*, sabap sa da dn a kpit a *Fiqhi* inonta bo a adn a kpit iran on ogaid na da siran on pangolad sa ba datar o kiapangolad on o *Imam Malik*, sa datar o kiatharo'a on o maga Ulama.

SO MANGA DALIL O DOWA A PAMIKIRAN

Inidalil o kominowa ko *Maslahah Mursalah* so phakatalingoma:

Paganay ron: Mataan a so Kitab na siniyap iyan ko kiapakanggolalana niyan ko kokoman iyan so kamataani ko manga kamapiyaan ko manga taw sa nggolalan sa kakowaa ko manga gona a go so karn o manga kabinasaan sii kiran, na sa taw a panondogn iyan so manga kokoman a so minioma o manga titayan na matoon iyan a oman i kokoman a pd on na piakanggolalan sa pantag sa kapmataani ko kamapiyaan a pd ko manga kamapiyaan. Na so manga titayan na da niyan matinkong so langowan a kamapiyaan sa ba mazasagintas, ka kagiya giimbagobago ko giikambagobago o manga masa a go giimakambidabida' ko kambidabida' o manga btad. Sa opama ka mithaman so Kitab ko manga kamapiyaan a miakatindg on so manga dalil a mattndo' sa klban iyan so pinto iyan na disomala a madadas so manga kamapiyaan a madakl ko manga taw na giyanan na sopak ko bantak ko kiapakanggolalana ko kitab a go maphakada' iyan so kalalangkap iyan a go so kababaloy niyan a limo ko manga kaadn. Sa miaadn a patoray a katatap o pinto iyan a kallkaan ko langowan a pkhabago a btad.

Sa so manga titayan a pphakada' ko margn a go p'halal ko manga pipiya a soti, a go p'haram ko manga rarata' na kaphakisabotan iyan so katharimaa ko manga kamapiyaan sii ko katimbl iyan ka an kamataani so kakhada o margn ko manga oripn o Allāh.

Ika Dowa: So taw a zakntaln iyan so manga *Ijtihad* o manga *Fuqaha* ko manga *Sahabah* sii ko manga btad a da aloya o manga titayan so manga kokoman iyan na khatoon iyan siran a pitharagombalay ran so manga kokoman sii ko manga kamapiyaan a mamamantk sa di siran dn phangndod ko pakaasal a mattndo' sa da dn a somiopak ko manga pd iran sankoto na miaadn oto a *Ijma'* a miakapoon kiran sa khatarima a pakaasal a pd ko manga pakaasal o Kitab.

So kiaopakat iran ko katimo'a ko manga *Suhuf* a sosoratan ko Qur'an ko masa o Rasulullah ﷺ sa thimoon sa *Mus'haf* a satiman sii ko kandadato' o *Abu Bakr* sa pantag sa kapalihara o Qur'an ko kadadas ko kiapangasashahid o khipakalalangag sa Qur'an na galbk oto a *Maslahah*, sa pitharo' o *Umar* ko *Abu Bakr* a: A so kiapangabobono' na lomiagaday ko khipakalalangag ko Qur'an ko gawii a kiathidawa' sa *al Yamamah* na ikhalk akn o ba matatap so kapphangabobono' o khipakalalangag ko Qur'an ko manga darpa' na khada' so Qur'an a madakl. Oriyan iyan na pitharo' iyan on gowani a mmardod so *Abu Bakr* a: *Mataan a skaniyan na mapiya a go kamapiyaan o manga Muslim*. Go so kiaopakat iran ko katimo'a ko manga taw sii ko Qur'an a satiman, a go so katotonga ko salakaw ron ko masa o *Uthman bin Affan* sa kalk ko kazosopaka'i ron.

Pitharo' o Hudayfah bin al Yaman ko Uthman a: Sabt anka so Ummah ko da iran pn kasagomparak ko Qur'an sa datar o kiasagomparak o manga Yahudi a go so manga Nasrani... taman ko kapos o thothol, go so kiapakasambi'a o Abu Bakr ko Umar ko da niyan pn kapatay na da' a kasasandayan on a mapayag a rowar ko *Maslahah* a so siniyap iyan ko kaisaisa o manga Muslim na go an siran di khasagomparak ko kaphili iran sa Khalifah ko oriyen iyan a sii sankoto a masa na mapangingindaw iran so kaisaisa o tindg iran a so manga sondaro o Islam na maatang ko langowan a itopang o Parinta Islamiyyah a masasangaran a gobat ko miakambalabala'.

Go so kinibagakn o *Umar* ko kadato sa *Shura* ko nm kataw ko manga ala ko *Sahabah* sa da niyan bagakn sa ba datar o kinibagakn on o Rasulullah ﷺ a go da niyan bgan a kapasadan ko isa kiran a datar o pinggolawla o *Abu Bakr* na da' a kasasandayan ko pinggolawla niyan a rowar ko kamapiyaan, a skaniyan so kapakasimpit o goang o kazosopaka' ko Itlt iran ko kaphili iran sa phakasambi' on sii sankoto a masa a romiongaw dn so olo o *Fitnah* (morka) ko btad iran.

Go datar oto so kiaatora niyan ko manga pangadapan a go so manga panoratan, a go so kiapakatindga niyan ko kalaboso, a go so kiakowaa ko Hijrah a bilangan a palaya dn aya kasasandayan on na so kamapiyaan.

So pman so Uthman na inomanan iyan so bang ko alongan a *Jumuat* sa pantag sa an katokawi o manga taw so kiapakasold o waqto gowani a makadakil so manga taw a makaolad so manga walay ran.

SO DI KIPNDARAYNONN KO MASLAHAH MURSALAH

Amay ka lomiyo tano ko goliling o kakowa sa dalil sa somong tano ko kamamasaan a btad na khatoon tano a so kasankaa ko kanggalbka ko *Maslahah Mursalah* ko giikapakanggolalana ko manga kokoman na khabaloy niyan so *Shari'ah* a mabbrn a di niyan mipthagayon so manga kamapiyaan o manga taw a giimbagobago, sa khitarg iyan siran sii ko manga tamana' o miaaloy a manga kamapiyaan a kinowa a go inilang, a go so khaparo a mitaalok on sa nggolalan sa Qiyas, sa adn oto a khaparo na adn pman a di khaparo sa khitaloga iyan so manga taw ko margn a giyanan na maphakada iyan so kalalangkap o *Shari'ah* a go so katatatap iyan abgo so kababaloy niyan a pangalimo' ko manga kaadn.

Na sii ko sopaka oto na khatoon tano a so kakowaa on na khabaloy niyan so *Shari'ah* a phzogot a ipthagayon iyan so manga kamapiyaan o manga taw sa di niyan siran khitarg ko lmbak o lalan, sa khokomn iyan so

manga galbk iran ko phakabgay kiran sa manga kamapiyaan a go kharn iyan kiran so manga kamarataan.

Na sii ko along anka'i a manga kamapiyaan na khagaga o manga dato o manga Muslim a go so manga Ulama kiran so kapakambowata ko manga bitikan a kitab sii ko langowan a btad a pkhabago a da' a titayan iyan a mapyag a go da a *Ijma'* a komiokom on a go da pn a ba on Qiyas sa aya timbangan iran na so timbangan o manga kamapiyaan a mamamantk.

Sa nggolalan sankai a pakaasal na khagaga o manga Fuqaha a kapakambowata iran ko manga kokoman a kitab ko kadaklan ko manga mas'alah a pkabago, ka datar o katamani ko manga apin o manga walay, a go so manga pagagalbk, a go so kaatora ko manga kapandayan a go so kambasok a go so kandagang sii sa sold a go sa liyo, a go so kibtadn ko manga siksa' ko sabaad a manga kasalaan, a go so kaatora ko sabaad a manga kapasadan, a go so manga bitikan a mitotompok ko kaphagatora ko kaphagingd a so da' a miaaloy ron a titayan a mapayag sii ko Kitab a go so *Sunnah*.

SO MBIDAAN O MASALIH MURSALAH A GO SO ISTIHSAN

Makambibida' so *Masalih Mursalah* a go so *Istihsan* sii ko so *Istihsan* ko kalilid a bontal iyan na katabiya' ko onayan a lankap a go so manga titayan a lankap. Sa sii pkhaadn ko manga btad a adn a dalil iyan a go kokoman sa pagawaan o *Mujtahid* sa sii zong ko isa a kokoman a salakaw sabap ko dalil a mabagr a di so dalil a paganay, sa di anan khamataan inonta bo' ko kapakazopaka o dow a dalil sii ko sagintas ko onayan odi na so dalil a lankap.

Na so pman so *Maslahah Mursalah* na da' a ba on katabiya, ogaid na pnggalbkni sii ko da' a ba on miaaloy a dalil, sa da' a kokoman iyan a miaaloy sa onaan sa aya kokoman na so inikokom o *Maslahah*, a go da' a khato'on ko darpa' iyan a kapakazopaka' o dow a dalil.

Na so *Istihsan* na apiya pn mipag'pda iyan so *Maslahah*, sa khaadn skaniyan sa sabap ko *Maslahah* ogaid na sii ko okit a kiatabiya', a giyanan i pag'n's ko kiakowaa ibarat o manga Ulama ko sabaad a *Istihsan* a skaniyan na *Maslahah*, ka kagiya datar o ba da a mbidaan iran a mapayag.

Manga Oripn o Allah:

Miailay tano a so *Maslahah Mursalah* na btad a di dn khapalagoyan sankai a masa tano a kapapantagan a go sii ko manga masa a

phamakasalono' ko doniya, sa aya bo' a patot a makapndirogod on na so manga ulama a kominal ko Shari'ah sa di kaphanarsaran o taw a kornag so knal iyan ko manga kokoman o Islam ka khisabap on na khaadn so kapakasilay ko lalan o Islam.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ
فَاسْتَغْفِرُوهُ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kulli dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.